

fyldstgjøres, der maa Andet til end den tiltrækkende Kraft fra Lærernes Side. Og heller ikke er det nok, som det ærede Medlem vil, at den Forbring skal stilles, at man blot skal give Frihed for Individet og Frihed for Kommunerne, saa kan man være vis paa, at Alt vil gaa godt. I almindelig Forstand er denne Stolen paa Frihed en Trossag — det ærede Medlem gjorde ogsaa hyppig Brug af dette Udtryk! Jeg tror det og det — og om Trossager kan man ikke disputere, man kan der ikke overbevise hinanden, men jeg tror — for at ogsaa jeg skal bruge dette Udtryk, skjøndt jeg i Ordrigt kunde sige noget Mere, end at jeg tror, idet min Mening kan bevises — men altsaa jeg tror, at der er en ganske overordentlig almindelig og, som det forekommer mig, vel begrundet Erkendelse af, at det ingenlunde er Tilfældet, at naar blot Friheden er givet, saa vil den ogsaa blive vel benyttet. Nei, tværtimod, jeg tror eller, for at bruge et bestemt Udtryk, jeg nærer en bestemt Overbevisning om, at denne omtalte Frihed netop vil lede til det, som den ærede Rigsdagsmand jo selv ikke ønsker: at man kaster overbord al mulig Undervisning og Oplærelse af Børnene. Det er Noget, som lader sig oplyse, og for saa vidt er det altsaa ikke alene en Tro. Men det er derimod ganske vist en Trossag at antage, at, hvis man nu gav Folk al denne Frihed, saa vilde et godt og ønskeligt Resultat komme frem. Det ærede Medlem har dog selv maattet erkende, at blot ved at give en saadan Frihed kunde Sagen ikke være færdig, der maatte komme nogle Bestemmelser til for at lade den anden Ordning træde i Stedet, og her er det da ikke ganske klart, om den ærede Rigsdagsmand virkelig fuldstændig vil slutte sig til det Forslag, som er kommet frem fra en Majoritet i det andet Thing. I den Anledning skal jeg bemærke, at, hvad man end kan sige mod dette Forslag, er det dog et formuleret Forslag, det har dog det Gode, at man ved dette nu har saet Noget, som man, om jeg saa maa sige, kan tage og føle paa og se, hvad det egentlig indeholder. Det er dog i alt Fald ikke slet saa lystig en Ting som, naar man blot siger: Frihed for Individet, Frihed for Kommunen! og at det saaledes er best, kort sagt, hvad der nu kan fremføres i saa Henseende, thi det er Noget, man ikke saaledes kan faae sat paa. Ved dette Majoritetsforslag fra Folkethingets Udvalg har man altsaa noget Bestemt givet, men nu er det mig ikke ganske klart, om og i hvilket Omfang den ærede Landsstingsmand vil slutte sig til dette Forslag. Jeg kan derfor ikke være opfordret til,

inden dette Forslag er kommet til at foreligge bestemtere, at gaa nøje ind paa Hovedbestemmelserne deri, men Et maa jeg dog berøre ligeoverfor en Ytring af den ærede Rigsdagsmand, nemlig at man ved fremfor at gaa den Vej, der af Regjeringen var betraadt, at vælge det omtalte Majoritetsforslag, kun vilde komme til at betale det Halve, dette er en fuldstændig Feiltagelse. Jeg skal ganske vist indrømme, at, naar man siger, at der skal betales Skolepenge til alle Børn uden Forskjel, saa har man i selve Betænkningen ikke sagt, hvor meget dette vil udgjøre, og jeg kunde saaledes tænke mig, at man f. Ex. satte Betalingen ned til 3 Mk. for hvert Barn, men dette vilde dog være en ren illusorisk Betaling. Jeg har da heldigvis ogsaa andre Data at holde mig til, idet der i sin Tid er fremkommet fra det da nedsatte Udvalg et Forslag om at sætte Betalingen til 8 Rd. for de ældre og 4 Rd. for de yngre Børn eller, om man tager det i Gjennemsnit, 6 a 7 Rd. for hvert Barn, og jeg antager, at man ikke vilde kunne give Mindre, naar der skulde komme Forslag om at forfølge Udvalgets Tanke videre. Men nu er der 250,000 skolepligtige Børn her i Landet, og Følgen deraf vilde altsaa blive, at, naar man fra Kommunerne skulde udrede Betaling for dem alle — fattig eller Rig gjør her ingen Forskjel — vilde man opdage, at man derved vilde komme til at afse en saare klækelig Sum. Og naar man nu erindrer, at samtlige Udgifter til Skolevesenet, det vil sige til Lærerstanden, udgjøre omtrent 1,670,000 Rd., kunde det ikke være urimeligt at sige, at Skolepengene vilde være et hermed i det Mindste lige Beløb foruden Alt det, som man ikke regner med i Lærernes Løn, men som udgjør en Hovedbestanddel deraf, nemlig Bolig, Brændsel, Fourage og Alberstillæg. Det er altsaa ganske tydeligt, ligesom det ogsaa fremgaar af de Beregninger, der ere komne til mig, at det er saa langt fra, at man vil komme til noget Billigere ved dette projekterede Forslag, at det tværtimod under alle Omstændigheder vil blive omtrent en halv Million dyrere. De Forbring, der gjøres i det foreliggende Lovforslag, ere i det Hele taget overordentlig moderate. Naar man vil se bort navnlig fra Bestemmelserne om at udvide Skolegangen til det 15de Aar, der som sagt har en overordentlig ringe Udgift for sig, ville Udgifterne blive imellem 4 og 500,000 Rd. engang for alle og omtrent 270,000 Rd. aarlig. Saaledes som Sagen i Lovforslaget er opstillet, er det paatænkt, at Staten, ligesom den i en lang Række af Aar har udredt Halvdelen